

Norges Miljøvernforbund
Postboks 593
5806 Bergen

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo,
E-post: postmottak@fad.dep.no

Bergen, 18.04.2012

Vedrørende høringsforslag om å øke klagegebyret i Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) FADs referansenr 12/49

Norges Miljøvernforbund (NMF) viser til FADs høringsforslag som befinner seg her:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/horinger/horingsdokumenter/2012/horing---forslag-om-a-oke-klagegebyret-i/horingsuttalelser.html?id=674276>
I høringsforslaget er det foreslått å innføre et gebyr på kr 1.000,- for å klage inn ulovlige direkte anskaffelser. Det er foreslått å øke gebyret fra kr 860,- til kr 8.000,- på andre typer klager.
Høringsbrevet har svarfrist 18.04.2012.

NMF er av den oppfatning at de foreslåtte lovendringene vil vanskeliggjøre muligheten for frivillige interesseorganisasjoner til å klage på miljøfiendtlige ulovlige direkte anskaffelser.

- Det er uakseptabelt at det foreslås at en frivillig interesseorganisasjon som NMF må betale kr 1.000,- for å klage inn grove miljøfiendtlige lovbrudd (LOA § 7b) som er begått av offentlige virksomheter.
- Det er like uakseptabelt at det innføres et gebyr på kr 8.000,- for å klage inn brudd på miljøbestemmelsene som er fastsatt i LOA § 6.
- Det bør i fremtiden være kostnadsfritt å klage inn brudd både på ulovlige direkte anskaffelser, og også kostnadsfritt å klage inn saker som er relatert opp i mot miljø.
- Det bør i fremtiden være kostnadsfritt for frivillige interesseorganisasjoner å klage inn saker til KOFA. Frivillige interesseorganisasjoner jobber for samfunnets beste. Samtidig har ikke frivillige interesseorganisasjoner det økonomiske ressursgrunnlaget som mange private profittmaksimerende virksomheter har. Om de nye bestemmelsene innføres vil det oppstå en stor barriere for frivillige organisasjoner som ønsker å jobbe for samfunnets beste.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593

5806 BERGEN

Skuteviksboder 24

Bank: 9521.05.71982

Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261

Grønland

0134 OSLO

Tlf: 55 30 67 00

Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446

9255 TROMSØ

Tlf: 913 57 125

Epost: nord@nmf.no

Det er en rekke bestemmelser i lov og forskrift om offentlige anskaffelser som fastsetter at offentlige virksomheter skal gjøre miljøvennlige anskaffelser. Dessverre er dette sovende miljøbestemmelser som knapt en eneste offentlig virksomhet i Norge i praksis etterlever. Omtrent samtlige offentlige virksomheter i Norge har utelukkende kostnadsfokuserede motiver i sine anskaffelser. Vår tids største utfordring er å få kontroll over global oppvarming, miljøforurensing og å få stoppet utrydding av arter. Det er viktig at offentlige virksomheter går foran som et godt eksempel, derfor er det viktig at miljøbestemmelsene i LOA og FOA håndheves strengt. Norske miljøvernere bør også i fremtiden ha muligheten til kostnadsfritt å klage inn offentlige virksomheter som på tvers av miljøfaglige anbefalinger gjør miljøfiendtlige ulovlige direkte anskaffelser.

Norges Miljøvernforbund har satt stort fokus på at offentlige virksomheter skal etterleve de viktige miljøbestemmelsene som er fastsatt i LOA og FOA. Siden mai 2011 har NMF klaget inn totalt 17 miljøfiendtlige ulovlige direkte anskaffelser til KOFA. Fra mai 2011 frem til dags dato er det kommet inn totalt 51 klager på ulovlige direkte anskaffelser til KOFA. Dette betyr at NMF etter mai 2011 har klaget inn 33 % av alle ulovlige direkte anskaffelser som er klaget inn til KOFA. NMF har fokusert på å klage inn miljøfiendtlige ulovlige direkte anskaffelser. NMF antar at KOFA vil ilagge gebyrer i størrelsesorden 200 millioner for de miljøfiendtlige ulovlige direkte anskaffelsene som er klaget inn av vår organisasjon. Noen eksempler på miljøfiendtlige ulovlige direkte anskaffelser som NMF har klaget inn er følgende:

- Offentlig eid virksomhet som gjorde ulovlig direkte anskaffelse av vannreservoar i vassdrag med utrydningstruet laksestamme. Vannreservoaret stjeler vann fra elva, og ødelegger derfor overvintringsmulighetene for laksesmolt. KOFA-sak 2011/149. NMF fikk medhold i klagen. Ørskogfjell skisenter ble kjent skyldig i å ha brutt regelverket:
<http://www.kofa.no/no/avgjorte-saker/2012/2011149/>
- Offentlig virksomhet som har gjort gentagende ulovlige direkte anskaffelser av helikoptere for bedre å kunne skyte ned bestanden av utrydningstruede og rødlistede norske rovdyr. KOFA-sak 2011/297
- Offentlig virksomhet som gjorde ulovlig direkte anskaffelse av giftstoff som den offentlige virksomheten senere dumpet i et vassdrag. KOFA-sak 2011/280
- Offentlig virksomhet som gjorde ulovlig direkte anskaffelse av forurensende ferger for 1,75 milliarder norske kroner, uten å sette miljøkrav i anskaffelsesdokumentene. KOFA-sak 2011/252
- Offentlig virksomhet som ulovlig finansierte bygging av en vei i Fauskeidet Naturreservat. KOFA-sak 2012/8. (For å understreke alvorlet i situasjonen kan NMF nevne at Fylkesmannen i Nordland anmeldte dette alvorlige bruddet på vernebestemmelsene til Økokrim.)

Om FAD endrer regelverket på denne måten som er foreslått så vil miljøregelverket helt klart bli svekket i forhold til i dagens regelverk. En fattig interesseorganisasjon som NMF har for øvrig ikke finansielle ressurser til å kunne gå til rettsak for å få offentlige virksomheter til å følge miljøbestemmelsene som er fastsatt i lov om offentlige anskaffelser § 6. Det er derfor meget bra at det eksisterer et klageorgan som KOFA, der det kostnadsfritt er mulig å klage inn ulovlige direkteanskaffelser som ikke har tilstrekkelig miljøfokus.

LOA § 6 sier følgende:

”§ 6. Livssyklus kostnader, universell utforming og miljø

Statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal under planleggingen av den enkelte anskaffelse ta hensyn til livssyklus kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser av anskaffelsen.”

NMF antar at kostnadsfri adgang til å kunne klage inn ulovlige direkte anskaffelser har en preventiv samt oppdragende effekt på offentlig eide virksomheter som ellers kan være fristet til å begå lovbrudd. NMF håper at våre klager bidrar til økt fokus på at alle offentlige anskaffelser skal være miljøvennlige offentlige anskaffelser. Offentlige virksomheter som ikke har miljøfokus i sine anskaffelser risikerer nå å bli klaget inn til KOFA av NMF.

NMF har merket interesse ute i samfunnet for våre KOFA-klager. KOFA-klagene har bidratt til flere artikler i media, bl.a. Kommunal Rapport og NRK-TV-nyhetene. NMF mottar tilnærmet ukentlig tips fra utenforstående om mulige ulovlige direkte anskaffelser. Grunnet saksbehandlerkapasitet her hos NMF har vi dessverre ikke rukket å klage inn flere saker enn de vi har klaget inn. NMF har et inntrykk av at offentlige virksomheter forsøker å omgå regelverket om de tror at dette ikke blir oppdaget.

Til tross for et stort fokus ellers i samfunnet og hos DIFI på at det offentlige skal gjøre miljøvennlige innkjøp, opplever Miljøvernforbundet at de fleste offentlige virksomheter i dag ikke har særlig fokus på miljø i anskaffelsene. Dette er svært beklagelig. I følge SSB kjøper det offentlige i dag inn varer og tjenester for om lag 400 milliarder kroner i året. Statistikk hos SSB over offentlige innkjøp finnes her: <http://www.ssb.no/offinnkj/> Om det hadde vært satt større miljøfokus i de fleste offentlige anskaffelser kunne dette ha påvirket miljøet på en svært positiv måte, og det offentlige kunne ha dreid hele det private næringsliv inn på mer miljøvennlige produksjonsmåter.

Norges Miljøvernforbund ber om følgende:

- Om det nye regelverket skal vedtas, så bør det samtidig innføres en bestemmelse om at frivillige interesseorganisasjoner skal få fritak for å betale rettsgebyr. Dette vil gjøre at også frivillige interesseorganisasjoner med dårlig økonomi kan finne det økonomisk forsvarlig å klage inn brudd på lov om offentlige anskaffelser.
- Det bør bli kostnadsfritt å klage inn brudd på miljøbestemmelsene som er fastsatt i lov om offentlige anskaffelser § 6.
- Klagefristen for brudd mot LOA § 6 bør forlenges til 2 år, slik klagefristen i dag er mot brudd på LOA § 7b.
- Inntektene fra fremtidige overtredelsesgebyr for brudd mot LOA § 6 og LOA § 7b bør gå til frivillige interesseorganisasjoner som jobber med miljø.
- Om en frivillig interesseorganisasjon klager inn brudd på LOA § 6 og LOA § 7b så bør inntektene (eller deler av inntektene) fra overtredelsesgebyr tilfalle den interesseorganisasjonen som har klaget inn den ulovlige offentlige anskaffelsen. Årsaken til at inntektene bør tilfalle den frivillige interesseorganisasjonen er at det ligger mye undersøkelser og arbeid forbundet med å utarbeide en klage. En privat bedrift kan forvente å få inntekter grunnet LOA § 10 samt mulig skifte av leverandør om de klager inn en ulovlig anskaffelse til KOFA. Frivillige interesseorganisasjoner kan ikke forvente tilsvarende inntekter av erstatningsutbetalinger og fremtidig salg. For å stimulere til at også frivillige interesseorganisasjoner skal interessere seg for brudd mot LOA § 6 og LOA § 7b bør derfor inntektene fra eventuelle overtredelsesgebyr tilfalle den frivillige interesseorganisasjonen.
- Vi i NMF kan mer enn gjerne tenke oss å bidra til at offentlige virksomheter gjør mer miljøvennlige anskaffelser.

Konklusjon:

NMF ber om at det også i fremtiden skal være kostnadsfritt for frivillige interesseorganisasjoner å klage inn ulovlige direkte anskaffelser til KOFA.

Miljøvennlig hilsen

Kurt W. Oddekalv
Leder

Øystein Bønes
Saksbehandler